

Sygn. akt I CSK 232/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Justyna Kosińska

w sprawie z powództwa Zakładów "H." S.A.

przeciwko PPHU H. sp. z o.o. w W.

o stwierdzenie nieważności uchwały lub uchylenie uchwały,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 23 lutego 2017 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 13 stycznia 2016 r., sygn. akt I ACa .../15,

uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację w zakresie żądania stwierdzenia nieważności uchwały z dnia 15 grudnia 2011 r. i w części rozstrzygającej o kosztach postępowania apelacyjnego i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód - Zakłady "H." S.A. domagał się stwierdzenia nieważności ewentualnie uchylenia uchwały Zgromadzenia Wspólników strony pozwanej - PPHU "H." spółki z .o.o. w [...], podjętej w dniu 15 grudnia 2011 r., „w sprawie zryczałtowanej stawki za ochronę znaków towarowych oraz innych usług świadczonych przez pozwanego za okres I połowy 2012 r.”.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy oddalił powództwo po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

Pozwana spółka PPHU „H.” jest właścicielem wspólnego znaku towarowego "H." i prowadzi sprawy związane z ochroną tego znaku, sprawuje kontrolę nad prawidłowością jego używania na podstawie „Regulaminu używania wspólnego znaku towarowego”, zatwierdzonego przez zgromadzenie wspólników. Uchwały na zgromadzeniu wspólników pozwanej spółki zapadają w zasadzie zwykłą większością głosów, poza wyjątkami wskazanymi w umowie spółki. Każdy udział odpowiada jednemu głosowi, przy czym powód dysponuje 17 udziałami. Spółka liczy obecnie 5 wspólników.

W dniu 10 czerwca 2008 r. podjęto uchwałę nr 9, w której obciążono wspólników opłatami z tytułu usług w formie zryczałtowanej stawki w odpowiedniej proporcji. Usługi te, świadczone przez pozwaną spółkę, obejmowały czynności związane z ochroną znaku towarowego „H.” i „F.”, reprezentowanie wspólników w instytucjach centralnych, organizowanie spotkań wspólników z kontrahentami, organizowanie wspólnych przedsięwzięć, konsultacji i pomocy, organizowanie spotkań tematycznych. Zryczałtowana stawka była wyliczona przez zarząd i zatwierdzona przez zgromadzenie wspólników na okresy półroczne stosownie do przewidywanych kosztów usług. Ustalono pierwotnie stawkę na II półrocze 2008 r. na kwotę 135.000 zł. Uchwała z dnia 10 czerwca 2008 r. nie była zaskarżona.

W kolejnych latach ustalono zryczałtowaną stawkę w różnych wysokościach.

W dniu 15 grudnia 2011 r. Zgromadzenie Wspólników PPHU "H." spółka z o.o. w [...] podjęło większością głosów uchwałę nr 1, zatwierdzającą zryczałtowaną stawkę na pierwsze półrocze 2012 r. (7500 zł miesięcznie). Strona powodowa

głosowała przeciwko tej uchwale i jej sprzeciw został zaprotokołowany. Przed podjęciem uchwały przedstawiono odpowiedni plan finansowy pozwanej spółki na pierwsze półrocze 2012 r. z wyszczególnieniem odpowiednich pozycji (koszty i prognozowane dochody). Ogólnie koszty wspólnych przedsięwzięć (55.000 zł) ustalono na podstawie rozmów z rzecznikami patentowymi i prawnikami. Wspomniany plan miał podobną szczegółowość jak plan finansowy na 2011 r. Powód uzyskał odpowiednie informacje na temat przewidywanych kosztów.

Powód złożył wniosek o zarejestrowanie znaku towarowego "H. W." i znak ten został zarejestrowany, ale prawo ochronne na ten znak zostało unieważnione po rozpoznaniu wniosku strony pozwanej (w marcu 2012 r.).

W ocenie Sądu Okręgowego, uchwała z dnia 15 grudnia 2011 r. nie była sprzeczna z art. 246 § 3 k.s.h., nie zwiększała bowiem świadczenia wspólników, nie uszczuplała praw udziałowych lub osobistych wspólnika i nie zmieniała umowy spółki. Sąd Okręgowy nie podzielił też stanowiska strony powodowej sugerującej nieważność tej uchwały w świetle postanowień art. 353¹ k.c. Uchwała ta bowiem nie była sprzeczna z zasadami współzycia społecznego lub dobrymi obyczajami. Nie było również powodów do jego uchylecia na podstawie art. 249 k.s.h. (brak elementu godzenia w interes pozwanej spółki, podjęcia jej jedynie w celu uzyskania korzyści przez większościowego wspólnika i w celu pokrzywdzenia powoda).

Apelacja strony powodowej została oddalona. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu pierwszej instancji, uznał za nieuzasadnione zarzuty naruszenia prawa procesowego. Pozwana spółka udzieliła stronie powodowej wystarczających informacji przed podjęciem zaskarżonej uchwały. Przy ocenie tej uchwały Sąd Okręgowy brał pod uwagę zasadnicze okoliczności towarzyszące jej podjęciu. Fakt niejednomyślnego przyjęcia uchwały nie oznacza, że należy ją uznać za sprzeczną z dobrymi obyczajami i zmierzającą do pokrzywdzenia strony powodowej. Uchwałę tę podjęto bowiem na podstawie i zgodnie z treścią poprzedniej uchwały z dnia 10 czerwca 2008 r. oraz postanowienia § 17 umowy spółki, który przewiduje podejmowanie uchwał większością głosów na zgromadzeniu wspólników. Brak jedności

wspólników miał bezpośredni związek z toczącym się przeciwko stronie powodowej postępowaniem z racji naruszenia przez nią prawa do wspólnego znaku towarowego.

Według Sądu Apelacyjnego, do dnia podejmowania kwestionowanej uchwały nie wygasł obowiązek uiszczania omawianych opłat.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że uchwała z dnia 15 grudnia 2011 r. ma charakter wykonawczy w stosunku do uchwały 9 z dnia 10 czerwca 2008 r., która kreowała obowiązek ponoszenia opłat przez wspólników. Poprzedni wyrok Sądu Apelacyjnego (z dnia 4 lutego 2013 r.), w którym polecono zbadanie istnienia przesłanek stwierdzenia nieważności kwestionowanej uchwały lub podstaw do jej uchylecia, ma charakter wiążący w obecnym postępowaniu apelacyjnym, skoro ustalenia faktyczne okazały się tożsame i nie doszło do zmian stanu prawnego. W obecnym postępowaniu nie jest już możliwe kwestionowanie ważności uchwały z dnia 10 czerwca 2008 r., jest ona zatem ważna i wywiera skutki prawne, a ponadto leży w interesie wszystkich wspólników, którzy pragną zachowania i respektowania ich prawa do znaku towarowego. Precyzowała ona sposób ustalania wysokości opłat za ochronę znaków towarowych.

Kwestionowana uchwała mogła być skutecznie podjęta przez zgromadzenie wspólników, obejmowała bowiem jedynie ustalenie wysokości opłat za statutowe świadczenie spółki na rzecz jej wspólników. Nie prowadziła do zwiększenia świadczeń wspólników, nie uszczuplała ich praw udziałowych i osobistych, nie zmieniała treści umowy spółki. Nie wymagała zatem zgody wszystkich wspólników (art. 246 § 3 k.s.k.).

W skardze kasacyjnej strony powodowej podniesiono zarzuty naruszenia art. 159 k.s.h. w zw. z art. 151 § 3 k.s.h.; art. 227 § 1 w zw. z art. 228 k.s.h. i art. 201 § 1 k.s.h. Skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Skarżąca wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy po stwierdzeniu nieważności uchwały z dnia 15 grudnia 2011 r. na podstawie art. 252 k.s.h.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zakres zaskarżenia określony w skardze strony powodowej wskazuje na to, że nastąpiło już prawomocne rozstrzygnięcie o roszczeniu ewentualnym obejmującym uchylenie kwestionowanej uchwały z dnia 15 grudnia 2011 r. W postępowaniu kasacyjnym pozostaje zatem otwarta kwestia stwierdzenia nieważności tej uchwały na podstawie art. 252 k.s.h. Ocena taka może być dokonana w oparciu o ustalenia faktyczne dokonane przez oba Sądy meriti (art. 393³ § 3 k.p.c.).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że niedopuszczalne było podważanie ważności uchwały zgromadzenia wspólników nr 9 z dnia 10 czerwca 2008 r., która obciążała wspólników pozwanej spółki opłatami z tytułu usług w formie zryczałtowanej stawki w proporcji 20% stawki - każdy wspólnik. Strona powodowa na podstawie tej uchwały przyjęła bowiem na siebie zobowiązanie do ponoszenia opłat za ochronę wspólnych znaków towarowych oraz za inne usługi świadczone przez pozwaną spółkę na rzecz wspólników. Uchwała ta nie została w ogóle zaskarżona, jest zatem nadal ważna i wywołuje skutki prawne, a w dodatku leży w interesie wszystkich wspólników.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego należy uznać za przedwczesne w świetle ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy meriti.

Zgodnie z art. 151 § 1 k.s.h., wspólnicy spółki z o.o. zobowiązani są jedynie do świadczeń określonych w umowie spółki. Jeżeli wspólnikowi mają być przyznane szczególne korzyści lub jeżeli na wspólników mają być nałożone, oprócz wniesienia wkładów na pokrycie udziałów, inne zobowiązania wobec spółki, należy to pod rygorem bezskuteczności wobec spółki dokładnie określić w umowie spółki (art. 159 k.s.h.). Taka regulacja prawna oznacza, że dla oceny legalności uchwały z dnia 10 czerwca 2008 r. niezbędne jest stwierdzenie, że uchwała ta obejmuje obowiązek świadczenia określony w umowie pozwanej spółki. Nie wystarczy, oczywiście, samo powołanie się na postanowienie art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. - prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2013 r., poz. 1410 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem, odpowiednia organizacja mająca osobowość prawną (m.in. spółka z o.o.) może uzyskać prawo ochronne na wspólny znak towarowy. Ochrona takiego prawo wiąże się z potrzebą dokonania określonych wydatków. Jeżeli w treści postanowień umowy spółki wspomina się jednak

o potrzebie samej ochrony takiego znaku, to jednocześnie należałoby ustalić, że ochrona powiązana zostanie z potrzebą nakładania na wspólników odpowiednich obciążeń (opłat) według określonych zasad. W odpowiedzi na skargę kasacyjną wspomniano o tym, że kwestia ochrony wspólnego znaku towarowego została ujęta w umowie spółki (w § 5; w § 14 tej umowy; s. 6 odpowiedzi na skargę), pozostaje jednak sprawą otwartą to, czy w postanowieniach tych choćby w sposób pośredni przewidziano także możliwość obciążania wspólników opłatami składającymi się na odpowiedni fundusz wspomnianej ochrony.

Nie istnieją przeszkody w dokonywaniu odpowiedniej wykładni postanowień umowy spółki według reguł przewidzianych w art. 65 k.c. (por. np. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2011 r., I CSK 381/10, nie publ.). W tym zakresie nie wyjaśniono np. znaczenia „regulaminu znaku” przewidzianego w art. 136 ust. 2 ustawy, który oceniany jest w piśmiennictwie jako postać umowy (porozumienia). W każdym razie należy podkreślić, że w art. 159 k.s.h. wymaga się dokładnego określenia w umowie spółki m.in. dodatkowych obowiązków wspólników, w tym także powinności o charakterze majątkowym. Innymi słowy, takie dodatkowe obowiązki majątkowe (opłaty o oznaczonym celu) powinny wyraźnie wynikać z treści stosunku korporacyjnego łączącego wspólników, co oznacza, że w tym zakresie sytuację prawną wspólnika kształtować powinien przede wszystkim wspomniany stosunek korporacyjny, a nie korporacyjne reguły podejmowania decyzji (uchwał) przez daną spółkę z o.o. (zasada priorytetu umowy spółki). Uchwała z dnia 10 czerwca 2008 r. nie mogła zatem skutecznie nakładać na wspólników (w tym też na powoda) wskazanych w niej opłat, jeżeli taki obowiązek nie został wyraźnie przewidziany w treści stosunku korporacyjnego. Brak takiego ustalenia w zaskarżonym wyroku prowadzi do wniosku o naruszeniu art. 151 § 3 i art. 159 k.s.h. Ewentualna bezskuteczność uchwały określonej przez Sąd Apelacyjny za podstawową (z 2008) usuwa właściwą podstawę prawną wydania kwestionowanej uchwały z dnia 15 grudnia 2011 r.

Należy zatem przyjąć, że możliwość obowiązywania wspólnika spółki z o.o. opłatami związanymi z ochroną wspólnego znaku towarowego, wykonywana przez tę spółkę (art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r.) na podstawie uchwały

zgromadzenia wspólników, powinna wyraźnie wynikać z treści umowy spółki (art. 151 § 2 k.s.h., art. 159 k.s.h.).

2. Nie można podzielić stanowiska Sądu Apelacyjnego dotyczącego interpretacji art. 228 k.s.h. w odniesieniu do zakresu kompetencji zgromadzenia wspólników. Sąd Apelacyjny zakłada, że zgromadzenie to jest władne podejmować uchwały we wszystkich sprawach związanych z działalnością spółki z wyjątkiem spraw wymienionych w tym przepisie, a zaskarżona uchwała z 2011 r. nie dotyczy tych kwestii, ponieważ jej przedmiotem było ustalenie wysokości opłat za statutowe świadczenie spółki na rzecz jej wspólników. Tymczasem za trafne należy uznać stanowisko strony skarżącej, że kompetencje zgromadzenia wspólników powinny być określone w przepisach prawa i w postanowieniach umów spółki. Gdyby zatem okazało się, że w postanowieniach umowy spółki nie uregulowano kwestii obciążania wspólników oznaczonymi opłatami (pkt 1 uzasadnienia), to, oczywiście, nie mogłaby być skutecznie podjęta także uchwała z dnia 15 grudnia 2011 r., określana jako tzw. uchwała wykonawcza, przewidująca jedynie wysokość takich opłat.

Trafny okazał się zatem zarzut naruszenia art. 227 k.s.h. w zw. z art. 228 k.s.h.

3. Należy stwierdzić, że skarżący dostrzega nie tylko wątpliwą podstawę prawną kwestionowanej uchwały z 2011 r. w świetle dotychczasowych ustaleń Sądu meriti. Stara się także wskazać na konsekwencje nałożonego na niego jako wspólnika obowiązku majątkowego w świetle postanowień art. 353¹ k.c. (s. 27 i n. skargi). Chodzi o - zdaniem skarżącego - wysoce nieprecyzyjną powinność majątkową co do jej rozmiaru, a także jej długoterminowość przyjętą w zaskarżonym wyroku. Nie jest wykluczona, oczywiście, możliwość badania skuteczności (ważności) uchwał zgromadzenia wspólników z punktu widzenia tego przepisu. W każdym razie podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia w danej sprawie będzie ustalenie, czy w umowie spółki (w treści kierowanego tą umową stosunku korporacyjnego) istotnie przewidziano możliwość obciążenia wspólników (powoda) obowiązkiem wnoszenia na rzecz spółki odpowiednich opłat w związku z potrzebą ochrony wspólnego znaku towarowego. Umowa spółki mogłaby zatem

przesądzać także o cechach jurystycznych takiego obowiązku łączącego spółkę ze współnikami.

4. Należy zauważyć, że w skardze kasacyjnej, w odpowiedzi na skargę i w dalszych pismach stron pojawiają się elementy innego, możliwego modelu ponoszenia określonych obciążeń majątkowych przez współników na rzecz spółki eksploatujących ich prawo do wspólnego znaku towarowego (art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r.). Rzecz jasna, obok „modelu korporacyjnego”, w którym w umowie spółki przewidziano odpowiednie reguły takich obciążeń, mógłby pojawić się jeszcze „model kontraktowy” w odpowiednich wariantach. W tym drugim przypadku chodzi o zawarcie przez współników (np. w sposób dorozumiany) ze spółką z o.o. odpowiednich porozumień obejmujących zlecenie spółce określonych czynności ochronnych i z odpowiednim systemem ponoszenia kosztów lub za odpowiednim wynagrodzeniem (art. 750 k.c.). Nie jest wykluczone to, że taki „model kontraktowy” mógł istnieć także w ramach funkcjonowania pozwanej spółki przy wykorzystaniu jednak instrumentów właściwych korporacyjnej działalności spółki. Mogą na to wskazywać takie elementy jak sam sposób i okoliczności podjęcia uchwały z dnia 2008 r., okres kilkuletniej, zgodnej współpracy współników, przejawiający się m.in. jednomyślnością w podejmowaniu kolejnych tzw. uchwał wykonawczych, respektowanie wspólnego „regulaminu znaku” (art. 136 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r.; art. 60, 65 k.c.). Pozwana spółka powołała się na funkcjonujące w spółce „Regulamin używania wspólnego znaku towarowego” (brak go w aktach sprawy), przy czym z akt sprawy wynika istnienie innego jeszcze wspólnego regulaminu.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ k.p.c.).

jw,aj

kc